

FREKVENČNA ANALIZA BESEDIŠČA V TAVČARJEVI POVESTI CVETJE V JESENI

Frekvenčna analiza besedišča v Tavčarjevi povesti *Cvetje v jeseni* (1917) zajema lekseme, besede in besedne vrste. Analiza je podprta s približnimi podatki o pogostnosti posameznih elementov v splošnem knjižnem jeziku in leposlovnem jeziku. Leksemi frekvenčne lestvice *Cvetja v jeseni* so obdelani tudi glede na zvrstno oziroma stilno pripadnost.

The frequency analysis of word-stock in Tavčar's story *Cvetje v jeseni* (1917) includes lexems, words and word-classes.

The analysis is supported by approximate data concerning the frequency of individual elements in common literary language and in the language of fiction. Lexems of the frequency scale of this story are also dealt with as regards their adherence to a genre or style.

Tavčarjeva povest *Cvetje v jeseni* (v nadaljnjem besedilu *Cvetje*)¹ obsega približno 24 000 besed; te pa obstojijo iz 3750 slovarskih enot (leksemov).² V absolutnem smislu je torej število leksemov *Cvetja* precej veliko. Vendar opazno ne presega povprečne izrabe besedišča. To potrjujejo podatki o podobnih delih: Jurčič ima v *Sosedovem sinu* 2560 leksemov, celotno Prešernovo delo obstoji iz nekaj manj kot 4000 leksemov, ena številka časopisa *Delo* jih ima približno 7000.³ Če se opremo na dognanje P. Guirauda,⁴ po katerem predstavlja aktivni besedni zaklad povprečnega uporabnika knjižnega jezika okrog 25 000 leksemov, ugotovimo, da je Tavčar uporabil za oblikovanje *Cvetja* nekako šestino svojega aktivnega besednega zaklada.

Tudi v relativnem smislu, t. j. v odnosu med številom leksemov in besedami, je *Cvetje* v mejah normale. Po izračunih statistikov se v kakršnikoli jezikovni realizaciji vsak leksem uporabi približno 8-krat.⁵ Za leposlovni stil povprečje ni znano, toda nobenega dvoma ni, da je zaradi posebnosti tega stila nižje. Na podlagi analiz, ki so bile nare-

¹ Objavljena je bila v Ljubljanskem zvonu 1917.

² Popolni izpis *Cvetja* in na tej podlagi izdelani slovar oz. drugi seznami so deponirani v Inštitutu za slovenski jezik SAZU. — Pri frekvenčnih analizah so mi pomagali tov. Polona Kostanjevec, Jana Hafner in Robert Puhar, za kar se jim lepo zahvaljujem.

³ Po podatkih v Inštitutu za slovenski jezik SAZU.

⁴ P. Guiraud, *Les caractères statistiques du vocabulaire*, Paris 1954, 25.

⁵ S. Suhadolnik in M. Janežič, *Jezik in slovstvo* VIII, 1962/3, št. 5, 76.

jene v Jeziku in slovstvu leta 1962/63 za šest pisateljev,⁶ bi bilo povprečje slovenskega leposlovnega stila 4,5. Tavčar pa je uporabil vsak leksem povprečno 6,3-krat. Iz primerjave se da razbrati, da so leksemi Cvetja rabljeni približno tako, kot so bili rabljeni pri leposlovnih pisateljih 19. stoletja (s povprečjem 6) in da Tavčar v povest ni vnesel toliko redkih leksemov, da bi se opazno zmanjšalo povprečje ponovitev enega leksema, kakor je to pri avtorjih 20. stoletja (s povprečjem pod 4).

Vendar se Tavčarjevo besedišče v Cvetju le razlikuje tako od povprečij besedišča splošnega knjižnega jezika kakor od povprečij besedišča leposlovnega stila, in sicer glede razporeditve leksemov na frekvenčni lestvici.

Značilnost linije leksemov splošnega knjižnega jezika je v tem, da imajo najvažnejši (vodilni) leksemi zelo visoko frekvenco, nato pa ta preko nekaj sto osnovnih leksemov hitro pade; frekvenca vseh nadaljnjih leksemov upada zelo počasi. Frekvenčna linija leksemov Cvetja pa steče najprej vzporedno z linijo leksemov splošnega knjižnega jezika, kakor jo izkazuje npr. frekvenčni slovar Vander Beke, a nižje, kakor jo kažejo slovenska povprečja, nato pada dalj časa počasi in enakomerno. To različnost frekvenčnih krivulj ponazarja preglednica, ki kaže, kolikokrat je leksem na določenem (npr. 20., 50., 100.) mestu na frekvenčni lestvici manj pogosten od prvega leksema.

Frekvenčni slovar	1. : 20. mesto	1. : 50. mesto	1. : 100. mesto	Vir
Vander Beke	4	15		P. Guiraud, n. m. 98
Splošni knjižni jezik	7	15	29	Inšt. za slov. j.
Leposlovni stil	6	14	28	JiS 1962/5, 75
Cvetje v jeseni	5	11	22	

To pomeni, da je Tavčar uporabil vodilne visokofrekvenčne lekseme manjkrat, osnovne in druge pogostne lekseme pa večkrat, kot kažejo povprečja rabe pri istih in podobnih zvrsteh knjižnega jezika. S tem je bila dana možnost, da je po eni strani močneje angažiral večje število najnavadnejših leksemov, izrabil njihove redke pomene oz. odkril v njih nove pomenske odtenke, po drugi strani pa je lahko pritegnil v besedilo tudi več nizkofrekvenčnih leksemov. Vzemimo za primer besedo *mati*, ki ima na frekvenčni lestvici leksemov Cvetja 85. mesto, na lestvici leposlovnega stila pa 42. oz. 91. v splošnem knjižnem jeziku. Leksem *mati* je uporabljen v Cvetju 40-krat, in sicer v 13 pomenih oz.

⁶ N. m.

pomenskih odtenkih. Ti segajo od izhodiščnega pomena, ki kaže na krvno razmerje med roditeljico in potomci, preko pomena 'ženska, ki ima otroka' oz. naziva za kmečko žensko sploh, do metaforične rabe v tipu *narava je mati poezije* in pomensko oslabele, a zelo ekspresivne zveze *mati zemlja*. Zlasti močna je sinekdohična posplošitev *mati* = 'gospodinja'; v tej funkciji lahko nadomešča leksem *žena*, z nazivom *mati* pa lahko kličejo Presečnikovo Barbo tudi vsi člani širše družine, tako nečak Janez kot hlapec Danijel, in končno vsi vaščani. Podobnih leksemov je v Cvetju precej, npr. *oče*, *gospodar*, *gospodinja*, *človek*, *žival*, *soj* ipd. Njihovi posebni pomeni so vezani povečini na narečno in žargonsko rabo; zato jih slovarji knjižnega jezika le redko izkazujejo.

Sicer pa si lahko podrobneje ogledamo celotno frekvenčno lestvico besedišča Cvetja. Že na prvi pogled preseneča njena arhitektonična zgradba. Ravno eno četrtino vseh leksemov predstavljajo vodilni in osnovni leksemi s frekvenco od najvišje do 4. Ti tvorijo vsebinsko in oblikovno jedro povesti. Drugo četrtino predstavljajo t. i. značilni leksemi s frekvenco 3–2, ki dajejo povesti polnila, barvo in ton. Zadnji dve četrtini pa sestavljajo enofrekvenčni leksemi, ki služijo ali pomenski precizaciji ali dekoraciji. In še drugače: vseh pomensko oz. funkcijsko važnih leksemov je prav toliko kot dopolnilnih in dekorativnih. Prvi so namenjeni jezikovni komunikaciji, drugi pa bolj ali manj stilnim učinkom.

Št.	Vander Beke	Splošni knjižni jez.	Leposlovni jezik	Cvetje v jeseni	Opomba
1.	pas	in	in	se 774	dvig
2.	faire	biti	biti	in 711	padec
3.	plus	se	se	biti 635	padec
4.	dire	v	ne	ne 571	
5.	bien	ne	on	v 526	
6.	homme	on	v	da 507	
7.	y	da	da	on 417	padec
8.	aller	na	pa	jaz 396	dvig
9.	voir	ta	na	na 391	
10.	grand	jaz	z	ta 352	
11.	comme	z	ta	z 313	
12.	pouvoir	pa	jaz	pa 278	
13.	petit	ki	ves	še 186	
14.	vouloir	bi	bi	bi 173	
15.	si	ves	za	svoj 161	dvig
16.	donner	za	po	za 159	
17.	savoir	po	še	če 147	dvig
18.	venir	svoj	iti	pri 147	
19.	bon	še	imeti	ki 144	padec oz. dvig
20.	prendre	ti	kaj	po 141	

Najprej moramo spoznati prvih sto leksemov frekvenčne lestvice, ki tvorijo ogrodje povesti, saj zasedajo zaradi svoje velike frekvenca 51 % tekstne površine Cvetja. Po Guiraudovi statistiki⁷ bi morali zasedati celo 60 %, povprečje za slovenski leposlovni stil pa je 52⁹/₁₀ in 46 % za splošni knjižni jezik. Vzrok za to navidezno neskladje je najbrž v že prej ugotovljeni značilnosti frekvenčne krivulje leksemov Cvetja. Sicer pa se teh sto Tavčarjevih visokofrekvenčnih leksemov bistveno ne loči od ustreznih leksemov v frekvenčnem slovarju slovenskega knjižnega jezika, kot dokazuje druga preglednica (str. 33).

Večji premiki se kažejo pri pomožnih leksemih. Razlike so pogojene deloma z zunanji, objektivnimi vzroki, to je s snovjo, ki jo povest obravnava, in s tehniko pripovedovanja, deloma pa z notranji, subjektivnimi motivi, to je v našem primeru s Tavčarjevim leposlovnim stilom. Pod prvim aspektom se je dvignila raba leksemov *hiša, leto, obraz, jaz, moj* — in seveda mnoga imena, kot *Danijel, Meta, Jelovo brdo, Liza*. Zaradi istih vzrokov so se zmanjšale frekvenca nekaterih drugih leksemov, npr. *glava, oko, misliti, gledati, dober, star*. V tesni zvezi s Tavčarjevim stilom pa so dvigi leksemov *svoj, tisti, kateri, nekaj, ker, če, a, ter, bel, vprašati* — in če sežemo na frekvenčni lestvici nekoliko pod sto — še leksemi *ali, nego, zatorej, vedno* ipd. Enako pogojeni so tudi padci leksemov, npr. *saj, ki, oče, reči*. Iz povedanega se da sklepati, da se premikajo na frekvenčni lestvici zaradi zunanjih vzrokov zlasti polni leksemi, zaradi notranjih pa pomožni leksemi. To pomeni, da moramo iskati jezikovno-stilne značilnosti analiziranega besedila zlasti v visokofrekvenčnih pomožnih leksemih in v polnih leksemih s srednjo in nižjo frekvenco.

Oglejmo si dva, tri primere. Leksem *se* je zasedel prvo mesto na lestvici Cvetja zaradi nenavadno močne pasivne oz. brezosebne povedkove rabe, ki dviga zgodbo ob dodatni pomoči samostalnikov *človek, ljudje*, etičnih dativov in prislovov *danes, tiste dni, takrat* v nekakšno posplošenost in nečasovnost. Zaimka *ta* in *tisti* sta glavna elementa ekspresije v Cvetju. Vse, kar nosi pečat osebnega odnosa, predvsem odklonilnega, ima tak prilastek. Danijel npr. se takole izraža: »To ni življenje, to je hudič! Po tistih jamah tiste pse vlačiti, to je dvakrat hudič!«⁸ Zanimivo je tudi, da Tavčar v času, ko je bilo pod Cankarjevim vplivom priredje v leposlovnem stilu zelo modno, nikoli ni uporabil sicer precej razšir-

⁷ P. Guiraud, n. m. 10, 27.

⁸ I. Tavčar, Zbrano delo VI. Ljubljana 1956, 95.

jenega prirednega veznika *kajti*, le enkrat *zakaj*, 14-krat *saj* in kar 73-krat podredni veznik *ker*.

Čim bolj se spuščamo po frekvenčni lestvici leksemov določenega avtorja oz. dela, tem večji so odmiki od tipičnega razporeda leksemov knjižnega jezika. To je razumljivo, saj je uporabniku jezika pri tej stopnji na izbiro velikansko besedno bogastvo. O Cvetju lahko rečemo, da ima med 900 najmočnejšimi leksemi, ki pokrivajo 83 % vseh besed, zelo malo takih, ki bi bile kakorkoli opazne, to je komaj 50. Mednje spadajo nekatere starejše oz. knjižne besede (*umeti, zategadelj, dvojba*), modne besede dvajsetih let (*krasota, žalibog, jako*), pogovorne in nižje pogovorne besede (*ravnó, radi, podati se, dohtar*), narečne besede (*ve-kati, bruhniti, nožička, jade*), pojmi iz opisovanega sveta (*butarnik, štober, tarnica*), potem nekaj manjšalnic in ekspresivnih izrazov tipa *hlapče* ter nekateri avtorju ljubi, t. i. ključni leksemi, npr. *čemu, prihajati, množica, pogorje*. Po tipu lahko uvrstimo med ključne lekseme tudi le za zgodbo značilne besede kot *kmet, slovenski*. Ob tem ne smemo prezreti, da nekaterih leksemov, ki se pogosto rabijo v knjižnem jeziku oz. leposlovnem stilu in ki jih izkazujejo tudi frekvenčni slovarji med močnimi leksemi, v Cvetju ni ali so nenavadno redki. Taki leksemi so *čepprav, čigar, koder, zaradi, zmeraj; lotiti se, terjati, starši, materin; ja, zastonj, bukve; ako, toda, tip kaj da* ipd. Ker se ti visokofrekvenčni leksemi pogosto pojavljajo v tekstu in ker pripadajo tako različnim plastem oz. ker ni v njem leksemov, ki bi jih po analogiji pričakovali, daje Cvetje na prvi pogled vtis besedne neenotnosti.

S posebno pozornostjo si je treba ogledati šibke in najšibkejše lekseme (s frekvenco 3—1), ki predstavljajo pri Tavčarju, kot smo rekli, kar dve tretjini vseh leksemov. Zato je jasno, da jih še tako obsežna analiza ne bi mogla predstaviti posamično, ampak le skupinsko glede na plastno-stilno pripadnost.

Največ je splošno knjižnih besed, ki jih je moral Tavčar uporabiti za pomensko precizacijo in normalno stavčno izgradnjo. V črki B npr. spadajo mednje *bajta, barje, bled, besen, bežati, boleti, bolezen, bolnik, bos, božič, brada, braniti se, brati, brestí, brisati, brv, bukov, bula, burja, butara*. Sledi močna skupina knjižnih ekspresivnih sredstev, s katerimi je Tavčar po eni strani zgodbo razgibal in ji dal večjo neposrednost, po drugi strani pa sproti podiral preveliko idiliko v njej. Take so *bahač, baharija, beračija, cepati, govoričiti* ipd. Med njimi imajo najpomembnejšo vlogo manjšalnice, ki jih je v Cvetju čez sto in ki se rabijo predvsem kot element ironije. Tretja skupina nizkofrekvenčnih leksemov

je sestavljena iz narečnih izrazov in etnografskih pojmov. Z njimi je hotel avtor čim bolj plastično predstaviti domačo dolino, zlasti njen predmetni svet. Ker pa se je zavedal, da bi preveliko takšnih besed lahko zmanjšalo komunikativnost povesti, je pritegnil vanjo mnogo pogovornih in nižjepogovornih sredstev oz. si je v duhu kmečke miselnosti sredi teka zgodbe pogosto jemal čas, da je te besede pojasnil in tudi sicer pokramljal z bralcem. Na veliko je zajemal besedje iz sočasnega jezika. Zlasti opazno je število kulturnih besed in tujk, npr. *agent*, *argument*, *avtomat*, *demokratičen*, *egoist*, *etiketa*, *instanca*, *karakterističen*, *kodeks*, *konkurenca*, *maršalov* in celo *paroksizem*. Analiza kaže, da tudi v Cvetju ni mogel mimo ozko knjižnih in publicističnih izrazov, niti ni mogel, da bi si besed ne bil izmišljal. Taki leksemi so *brzoskok*, *čezprimeren*, *číslo*, *gostobesediti*, *igračanje*, *istotako*, *izvanreden*, *legati*, *nebroj*, *oči-vidno*, *prednebesa*, *sosedinja*, *vzlic*, *zabranjevati*, *zaokrožati* ipd. Sem spada tudi devet deležij na -vši. Verjetno je treba marsikatero teh besed pripisati korektorjem Ljubljanskega zvona, vendar je jasna razmejitev zaradi pomanjkljivega gradiva nemogoča. Med nizkofrekvenčnimi leksemi je okrog 250 zelo opaznih; med temi je kar 140 izrazov, ki jih ni v Pleteršnikovem slovarju.⁹

To dokaj heterogeno besedišče pa je dobro tekstno porazdeljeno. Večina bogatega in stilno neenotnega besedja je uporabljena za vezno besedilo povesti in za pisateljev premi govor, realizirana v sočasnem knjižnem jeziku ljubljanskega izobraženca. Bolj skopo, a stilno čisto besedje je rabljeno v govorih petindvajsetih avtorjevih sobesednikov, med katerimi je večina kmečkega stanu. Posamezni odkloni v rabi opaznih besed so večinoma namenski: govoreči prevzame karakteristično besedo od sogovornika, da ustvari z njim neposrednejši stik. Prim. *fletno*¹⁰ v dialogu med Katinko in Janezom ali *tisoč oz. tavžent*¹¹ v dialogu med Danijelom in Janezom.

Besedišče Cvetja lahko analiziramo tudi glede na besedne vrste. Pri tem bomo uporabili tri izhodišča: slovarsko, leksemsko in besedno.

Za prvo izhodišče vzemimo podatke o dveh slovarjih knjižnega jezika. Pleteršnikovo gradivo¹² obstoji iz 58 % samostalnikov, 15 % pridevnikov, 22 % glagolov in 5 % drugih besednih vrst. Slovar slovenskega

⁹ Podatki M. Boršnik v Cvetju št. 22, Ljubljana 1950, 124—130 torej le delno ustrezajo.

¹⁰ I. Tavčar, n. m. 51.

¹¹ I. Tavčar, n. m. 82, 83.

¹² Po podatkih A. Bajca.

Najbolj opazna razlika med izrabo besednih vrst v Cvetju in med povprečjem splošnega knjižnega jezika oz. leposlovnega je v tem, da se je premaknil prislov z drugega oz. tretjega mesta na prvo mesto in da glagol v Cvetju nima tako pomembnega mesta, kot ga izkazuje zadevno poprečje leposlovnega jezika.

Še jasneje se odkriva sprememba funkcij besednih vrst v številu vseh uporabljenih leksemov oz. besed:

	Besedne vrste	Leksemov		Povpr. raba lekss.	Besed		Prešeren		Opomba
		število	%		število	%	število besed	%	
Polni leksemi	sam.	1 495	39,8	3,4	5 149	21,7	6 744	28,7	+ 2 700
	prid.	625	16,6	3,2	1 982	8,4	2 281	9,7	
	prisl.	401	10,7	9,8	3 955	16,6	1 240	5,3	
	glag.	1 092	29,1	4,2	4 650	19,5	5 678	24,1	
		5 615	96,2	4,3	15 734	66,2	15 943	67,8	
Pomožni leksemi	zaim.	38	1	86	3 257	13,7	3 515	14,9	
	predl.	29	0,8	7,5	2 191	9,2	1 083	4,6	
	vez.	23	0,6	102	2 349	9,9	2 380	10,1	
	štev.	30	0,8	6,2	185	0,7	510	2,2	
	medm.	22	0,6	5	70	0,3	90	0,4	
	142	3,8	56,7	8 052	33,8	7 578	32,2		
Skupaj		5 755	100	6,3	23 786	100	23 521	100	

Iz primerjave med prejšnjo razvrstitvijo visokofrekvenčnih leksemov in razvrstitvijo visokofrekvenčnih besed ter iz nadaljnje primerjave z zaporedjem besednih vrst pri vseh leksemih oz. besedah Cvetja se da razbrati tole:

a) Celotna hierarhija besednih vrst v Cvetju je veliko bližja splošnemu knjižnemu jeziku kakor leposlovnemu. To se vidi zlasti v okrepitvi predloga in prislova ter v padcu glagola.

b) Tavčar je v Cvetju posebno močno izrabil pomožne lekseme, in sicer tako, da je z majhnim številom le-teh zajel kar največjo ploskev besedila.

c) Popolno usklajenost s tipiko knjižnega jezika sploh kažejo tri besedne vrste: zaimsek na 1. mestu, samostalniki na 6. in pridevnik na 7. mestu.

Zanesljive razlage teh značilnosti Cvetja niso mogoče, ker je na voljo premalo podatkov za primerjavo z drugimi stili oz. avtorji (za delno primerjavo je naveden približen podatek o Prešernovih Poezijah),¹³ vendar se vsiljujejo naslednji sklepi:

¹³ Šteto leta 1942 v Gonarsu po Pirjevčevi miniaturni izdaji.

Absolutna uveljavitev zaimka na 1. mestu v tekstni besedni distribuciji ni značilna samo za Tavčarja, ampak je splošen jezikovni pojav, ki je nanj opozorila že M. Zarebina.¹⁴ Posebnost Cvetja predstavljajo drugi premiki, v prvi vrsti premik prislova in glagola in sorazmerno majhna izraba pridevnika. Kljub temu da gre del teh premikov na račun nenakega uvrščanja deležnikov in izpridevniških prislovov v različnih virih, lahko govorimo o opaznih dejanskih premikih.

Visoko frekvenco prislova pogojujeta dva elementa Tavčarjevega stila: pogosta raba primarnih prislovov, zlasti v premih govorih,¹⁵ in raba izpridevniških prislovov za posredno (avtorsko) oznako nastopajočih oseb. Presečnikova Barba npr. takole zavrača svojega moža: »Čemu bi ne šla? S svojim človekom bo vendar še smela, če jo s sabo vzame. Kar šla bo!«¹⁶ Med 19 besedami tega premege govora je kar 6 prislovov oz. 12 pomožnih besed. Besedovanje med Janezom in Meto se v afektu pogosto skrči v en sam, večkrat ponovljen prislov, kot *nič... nič... nič... ne... ne... ne... jade... jade*. Za primer Tavčarjevih posrednih karakterizacij pa naj bodo spremni stavki premege govora z ene same strani Cvetja: *je radovedno vprašala, je pametno spregovoril, ponosno sem odgovoril, je še vedno dvomil, odgovoril sem bahato, me je plašno pogledal, kar odkrito ti povem*.¹⁷ Na uveljavitev samostalnika v Cvetju opozarja več stvari: najprej absolutni padec visokofrekvenčnih glagolov v korist samostalnika zlasti v primeri z leposlovnim povprečjem, potem številčni odnos med glagolom in samostalnikom v celotnem besedišču, ki je 19,5% : 22%, nato dejstvo, da je Tavčar rad uporabljal samostalniško gradnjo povedka (npr. *biti mnenja, biti v stanju, imeti občutek, dati prisego, delati pridigo, napravljati ropot, odstopiti kaj v postopanje*), in končno to, da je v Cvetju precej samostalniško rabljenih pridevnikov, ki so statistično zajeti pod pridevniki (npr. *oba zakonska še živita, oženi se pri Presečnikovih, nimam nič človeškega v sebi*).

Frekvenčna analiza Cvetja torej potrjuje, da spada Tavčar kot pripovednik v 19. stoletje. Izhajal je iz klasičnega oz. ljudskega besedišča, ki mu je dodajal besede, značilne za čas in kraj nastanka zgodbe. Odbrane lekseme je močno izrabljal, predvsem narečno in žargonsko, ter dosegel s tem trdno lokalizacijo in močno barvitost. Hotel je biti kar se da naraven, pri tem pa vendarle vsaj v delni skladnosti z normo so-

¹⁴ M. Zarebina, *Język polski* L, 1970, št. 1, 35–46; LIII, 1973, št. 1, 5–16.

¹⁵ Prim. G. Herdan, *Language as choice and chance*, Groningen 1956, 120.

¹⁶ I. Tavčar, n. m. 58.

¹⁷ I. Tavčar, n. m. 86.

časnega knjižnega jezika. Zato je prvotno besedilo povesti (Rokopis I, II; Tipkopis), ki kaže podobo trenutnega navdiha in nepotvorjeno obliko Tavčarjevega jezika, v marsičem poknjižil. Izločil je zlasti germanizme in pogovorne oz. govorne elemente. Vendar besedila zaradi naglice¹⁸ in nezanesljivega čuta za jezik¹⁹ ni dosledno predelal. Zato kaže slovar Cvetja določeno heterogenost. Omiljuje pa jo dobro pretehtana notranja razporeditev besedja, ki se odkriva zlasti v odnosu med avtorskim besedilom in besedilom sobesednikov. Povest učinkuje prav zaradi odlične izrabe besedišča v dialogih dokaj skladno, neposredno in rahlo romantično. V tem je tudi njena največja jezikovna in stilna vrednost.

РЕЗЮМЕ

В словарный состав повести «Осенние цветы» («Cvetje v jeseni», 1917) Тавчара входят 24000 слов или 3750 лексем. Каждая лексема употреблена в повести в среднем 6,3 раза. Линия частотной шкалы лексем повести «Осенние цветы» спускается сравнительно медленно. Повесть характеризуют: частое употребление наречий, уменьшение числа глаголов в пользу существительных и употребление сравнительно небольшого числа прилагательных.

Частотный анализ повести показывает, что Тавчар как прозаик принадлежит 19-му веку. Источником его речи была классическая, точнее народная лексика, к которой он прибавлял слова, характерные для времени и места возникновения сюжета. Выбранные лексемы использовал Тавчар интенсивно, особенно на почве диалекта и жаргона, и таким образом он создал солидную локальную окраску. Тавчар очень трудился сохранить натуральность, наряду с этим он сохранил и частичное языковое соответствие с нормой современного литературного языка. По этой причине изначальному тексту повести, в котором отразились непосредственное вдохновение и нетронутая форма языка Тавчара, писатель впоследствии частично придавал черты литературного языка. Тавчар из первоначального текста выбросил прежде всего германизмы и элементы разговорного, точнее диалектного языка. Но текста из-за спешки и не совсем прочного чутья языка Тавчар вполне не переработал. По этой причине лексика повести в какой-то степени гетерогенна. Хорошо придуманная внутренняя организация лексики, выражается особенно в соотношении авторской речи и речи литературных героев; она в какой-то степени нейтрализует гетерогенность лексики. Повесть воздействует на читателя непосредственно как довольно гармоническое целое с романтическими нюансами именно через отлично использованную лексику.

¹⁸ M. Boršnik v opombah k Tavčarjevemu Zbranemu delu VI, Ljubljana 1956, 555.

¹⁹ A. Breznik, Življenje besed, Maribor 1967, 211.